

Sklad arhitekta Jožeta Plečnika

P l e č n i k o v a   o d l i č j a   z a   l e t o   2 0 1 2

galerija DESSA / april / maj 2012

Založnik / Zavod DESSA / Sklad arhitekta Jožeta Plečnika

Uredniki / Andrej Hrausky, Miha Dešman, Marinka Škrilec Lukač

Fotografije / Arhivi avtorjev

Oblikovanje / Nena Gabrovec

Prelom in tisk / Matformat

Ljubljana, 2012

Naklada 300 izvodov

P o d e l i t e v P l e č n i k o v i h o d l i č i j

je tisti dan v letu ko arhitektura in arhitekti za trenutek pritegnemo pozornost širokega občinstva, da jo nameni naši disciplini, kot delu nacionalne kulture. Arhitektura je...

Ne se ustrašit. Tale uvodnik ne bo slavil arhitekture kot najvišje oblike umetnosti, niti ne bo tarnal nad dejstvom, da vedno več delamo in manj zaslužimo, da biroji odpuščajo in propadajo in da stroka izgublja še tisto skromno družbeno pozicijo in ugled, ki ju je imela. Ne.

Ukvarjal se bo z vsaj navidez lažjo temo, z imeni arhitekturnih birojev. *Nomen est omen*. Kratka zgodovina poimenovanj birojev lahko pove kar nekaj o mentalnem stanju naše profesije.

Pred dvajset in več leti so imeli arhitekturni biroji visokoteleča imena: *Slovenija projekt, IZTR, Ambient, Gradis biro, Konstrukta, Progres, Komuna projekt* itd. S tem so pripovedovali o velikem pomenu svoje dejavnosti. Arhitekti so bili del družbene elite, vizionarji, nekakšni misionarji. Socializem, v katerem so delovali, si je prizadeval za novega človeka (delavca in občana) in novo družbo. V ta namen je gradil nova mesta, soseske, šole in tovarne, ki so morali biti moderni, pripravljeni na prihodnost. Staro je bilo zrelo za na smetišče zgodovine – kaj lepšega za arhitektele!

S pojavom nove države in nove mentalitete so stari državni biroji poniknili. Nekaj časa je trajalo, da smo se arhitekti prilagodili in navadili na nove razmere. Uspešen bo tisti, ki bo bolj prodoren v komuniciranju, mreženju, ustvarjanju in trženju svoje podobe kot uspešne arhitekturne firme. Arhitektura, vsaj tista najbolj izpostavljena, je postala del popularne kulture ter *mainstream establishmenta*. Osnovna filozofija arhitektovega dela je postal pragmatizem, na eni strani ugibanje, kreiranje in izpolnjevanje naročnikove želje, na drugi pa grajenje lastne kariere in blagovne znamke. Pomemben je postal arhitekt kot posameznik, kot zvezdniški arhitekt.

Novi uspešni arhitekti so svoje biroje poimenovali ponavadi kar po sebi: *Sadar + Vuga arhitekti, Bevk Perovič arhitekti, Dekleva Gregorič arhitekti, Ravnikar Potokar, Gregorc Vrhovec* in tako naprej. Naštevam imena, kot mi padejo na misel, predvsem nagrajene skupine, s Plečnikovimi in drugimi odličji. V glavnem je šlo in še gre za po dva partnerja ali za par. *Atelje Vozlič, Arhitektura Krušec, Prinčič&Partners* .... Le redki posamezniki nastopajo kot osebe, ne kot biroji: *Maruša Zorec*, na primer, je zadnja leta kar abonirana na pomembne nagrade, tu so Boris Briški, Marjan Zupanc, Jože Peterkoč, Nande Korpnik... Še en sočasni trend imen in organizacije birojev so skupine, z imeni, ki so bolj enigmatična: *Ofis, Enota, Atelier, Abiro, Superform, Elastik, Multiplan, AU arhitekti, AKSL arhitekti, Arhitektura* in tako dalje.

Ponavadi imajo tudi ta imena pripono - arhitektura ali - arhitekti. Iz imen samih se ne vidi natančno, kdo in kaj se skriva za besedo ali besedno zvezo. *AU arhitekti* npr. pomeni začetnici imen obeh protagoni- stov, Andreje in Uroša, *AKSL* imen in priimkov. Seveda spada sem tudi skupina *Dans arhitekti*, ki ji sam pripadam. Andrej Hrausky je ob priliki ime *DANS* razložil kot *Dobra Arhitektura Nekaj Stane*. Žal se je dolgoročno motil – arhitektura je vse cenejša. A besedica arhitekti ali biro je še tukaj in ko ime postane *brand*, je vsem jasno, za koga gre. Gre za željo po korporativnem imidžu, in za postopno spremembo kurza v arhitekturi, ko postajajo strategije pomembnejše od oseb. Tudi arhitekturna filozofija se spreminja. Egotrip postopoma zamenjuje mentaliteta skupine.

V konjunktornem okolju, ki je v Sloveniji trajalo nekje do leta 2008, so biroji rasli kot gobe po dežju. Boljši in uspešnejši so se hitro profesionalizirali in nekateri tudi internacionalizirali, konkurenca in tudi kvaliteta sta skokovito narasli. Kar nekaj slovenskih birojev dosega evropsko raven produkcije ter tudi promocije. Široki svet arhitekturne kulture je očarano priznal, da je sodobna slovenska arhitektura prepoznaven fenomen. Seveda pa vsi ti biroji hrepenijo in potrebujejo reprezentativne naloge in s tem naročnike. Tu pa je zadnja leta nastopil velik problem. Po letu 2008 se trend rasti dramatično ustavlja. Krrmizzzza!

Krizo je v veliki meri sprožil pohlep gradbenih firm, ki so z zemljiškimi špekulacijami ustvarjale ekstra- profite. Ta kriza je zadela tudi arhitekturo in posledično idejo o arhitekturi kot ikonični podobi. Arhitek- ti, ki nas je vse bolj očitno na trgu preveč, delujemo v razmerah, v katerih blišč poklica ugaša in beda vse bolj sili v ospredje.

Najmlajša generacija se tudi zato pojmuje in poimenuje že drugače, namesto ohole samovšečnosti se nosi skromnost, pravljčni motivi ali želja po bližini: imena kot *Zofa, Soba, Stvar, Detajl in celota, Trije arhitekti in plusminus30* so znanilci nove dobe, ko arhitektura postaja po eni strani vse bolj marginali- zirana - del *design* proletariata (poimenovanje sem povzel po Robertu Kurzu), po drugi pa se začenja zavedati, da mora, če hoče preživeti, ponovno postati uporabna. Arhitekti čutimo, da se moramo prilagodi- ti novim, težkim družbenim in gospodarskim razmeram in da se mora naše delo vrniti k običajnim, realnim, humanim vrednotam.

Pred dnevi sem si v Drami ogledal predstavo *Padec Evrope* avtorja in režiserja Matjaža Zupančiča. Gre za parabolo, ki orisuje propad samozadostnega zaprtega sistema neke samozvane elite, ki vase prepušča novo, tuje, drugačno samo na način ekscesa ali patološkega diskurza, ki napoveduje katastrofo global-

nih razsežnosti. Edini skupni imenovalac te elite je fenomenologija užitka, ki je močnejša od znamenj katastrofe, dokler se ta ne zgodi.

Ta katastrofa se v naši arhitekturi (še) ni zgodila. Znotraj nje obstaja močno jedro, ki ga zanima znanje, odgovornost, profesionalnost in tudi koherentnost arhitekture. Je pa situacija pri nas v družbi, in s tem v arhitekturi in v urbanizmu, prišla do konca nekega obdobja, znašli smo se pred dilemami, ki zahtevajo takojšnje odločitve in ukrepanje. Pri tem ne gre (kot npr. v politiki) za potrebo po resetiranju. Resetiranje je beseda, ki pomeni izbris nakopičenega in nov začetek. Mislim, da gre za nekaj drugega (v arhitekturi in v družbi, saj je, kot pravi stara definicija, arhitektura odraz družbe in časa), za obrat krmila in nastavitev jader, za prilagoditev vetru, za izogib čerem in za kurz najprej proti zavetju in nato proti varnemu pristanišču. Te metafore so na pogled naivne, a hočejo spomniti na odgovornost, ki jo imamo vsi, arhitekti in družba. Za pot, za smer, za cilj, za dejanja, ki jih moramo in hočemo storiti.

Tudi letošnje nagrajene arhitekture in nagrajenci so protagonisti te poti. Čestitam nagrajencem, nominirancem in vsem, ki imamo radi arhitekturo.

Miha Dešman

Govor profesorja Aleša Valiča, pro-rektorja Univerze v Ljubljani in dekana AGRFT, na podelitvi Plečnikovih odličij za leto 2011, v Narodni galeriji v Ljubljani, 18. aprila 2011.

S p o š t o v a n i   g o s p o d   ž u p a n ,
s p o š t o v a n i   g o s t j e .

Ob vabilu, naj kot prorektor Univerze v Ljubljani spregovorim ob današnji slovesnosti, so me obšli strahovi in mnoge skrbi. Kot je rekel znameniti Molierov junak: "Kateri hudič ga je na to galejo gnal?" Nisem pričakoval, da lahko delovno mesto prorektorja prinese s sabo tudi tako čast in stisko, kot je moj današnji prispevek. In vendar nisem niti pomislil, da bi vaše dragoceno povabilo zavrnil.

Dovolite, da sem popolnoma odkrit in najprej priznam, da o arhitekturi ne vem kaj dosti. Pa saj to najbrž veste. In ker nisem preveč spreten v prikrievanju svojega neznanja, tudi danes ne bom ubral te poti.

Rojen sem v Ljubljani, najlepšem mestu daleč naokoli. In to je tudi naloga rojstnega kraja, da je najlepše. Kot otrok sem se najprej peš in potem s pomočjo ljubljanske trole, kasneje pa predvsem na kolesu podil in podil po Ljubljani in njeni okolici. Spoznaval sem najrazličnejše znane in manj znane kotičke tega mesta in v vsakem neizmerno užival. Kaj je bilo tako drugačnega v mojem otroškem bitju od mojih sošolcev in prijateljev, da sem raziskoval okolico, ne vem. Dejstvo je, da sem svoje mesto poznal zelo dobro in sem ga raziskoval tudi s knjižico v roki, ko sem se pripravljal na nekakšen osnovnošolski kviz o poznavanju svojega mesta. Seveda sem na tem kvizu zmagal. Moje zanimanje za prostor, v katerem živimo, se s tem ni prekinilo. Začel sem kolesariti zmeraj dlje od Ljubljane, kmalu po celi Sloveniji. Gledal, doživljal in srkal vase. Kasneje sem doštudiral en poseben poklic in dobil, ne da bi to vedel vnaprej, službo v takrat najbolj potujočem od vseh slovenskih gledališč. Približno deset dni na mesec sem lahko potoval po najrazličnejših krajih Slovenije. In tudi v zadnjih letih nič ne kaže, da se bom umiril.

Moja zgodba je seveda za današnji praznik popolnoma nepomembna. Je pa mogoče zanimivo nekaj drugega. V mladosti sem hodil na ljubljansko tržnico. Čez tromostovje, mimo arkad. Kmalu so me fascinirale Uršulinke, spoštovati sem začel NUK kot stavbo in kot pojem, pa neko cerkvico med Bežigradom in Šiško, ki se mi je zdela drugačna in zato neverjetna. Pa sem pozneje odkril nekakšno stavbo z zvonikom sredi barjanske ravnine. In sem se začel bati tudi smrti, pa me je vseeno večkrat povleklo mimo Žal. In moram priznati, da sem se na prvem obisku v Pragi počutil nekako domače. V bližini Hradčanov pa sploh. Dosti let kasneje sem odkril še Bogojino. Takrat sem že vedel, kdo je vse naštetu ustvaril, kdo me je znal pritegniti v svoj čarni ris, ne da bi jaz sam vedel, kako in s čim, ne kako velik ustvarjalec je bil človek, ki stoji za vsem tem.

Prostor in čas.

In sem imel srečo, da sem potoval v prostore antike, v prostore Inkov in Majev, pa v srednjeveška mesta, pa v prostore davnih Vikingov in še bi lahko našteval. Povsod je skozi prostor seval čas.

Prostor in čas.

Na svojo srečo sem se v profesionalnem življenju osebno spoznal z mnogimi arhitekti. Vedno sem občudoval njihovo ustvarjalno moč urejanja prostora.

ln pri tem mislim na najrazličnejše delčke prostora, ki nas obdaja. Prostor gledališke dvorane, ki je bil nekoč v preteklosti pri gradnji določen in prostor odra, ki ga arhitekti spreminjajo iz predstave v predstavo, iz prizora v prizor. ln s tem posledično spreminjajo tudi prostor dvorane, kar me je vedno najbolj presenetilo. Da se sprememba prostora tam tako močno odraža tukaj.

Mislím tudi na prostore, ki so jih ti ljudje ustvarili za snemanje filmov, pa televizijskih iger, pa za različne prireditve. Prostori v svojih različnostih brez konca in kraja. Prostori, ki vzbujajo ustvarjalnost in se spreminjajo iz hipa v hip z ljudmi, ki stopajo vanje.

Prostor in čas.

S prostorom in s svojim posegom vanj lahko vplivaš na čas. Je to res? Iz svojih izkušenj vem, da je. ln čutím, da v prostoru na čudežen način ostane čas za zmeraj.

Zadnje čase nam čas ni preveč naklonjen. Gotovo tudi vam, spoštovani arhitekti, ustvarjalcem prostora v času, ne. A prepričan sem, da bodo vaša prizadevanja za ohranitev smisla našega prostora, obrodila sadove.

Vsem prejemnikom letošnjih Plečnikovih nagrad iskreno čestitam in vam želim še veliko uspešnega in ustvarjalnega dela v prostoru in času.

Prof. Aleš Valič

KONČNO POROČILO ŽIRIJE ZA PODELITEV PLEČNIKOVIH ODLIČIJ 2012

Obrazložitev odločitev žirije

Na letošnji razpis za podelitev Plečnikovih odličij je prispelo 35 predlogov. Prva delovna seja žirije je bila v prostorih DAL, Karlovška 3/1, v četrtek, dne 23. februarja 2012. Na njej je po uvodnih besedah arh. Mihe Dešmana izbrala predsednika in nato pregledala prispelo gradivo za odličja.

Žirija v sestavi:

Jernej Kraigher, predsednik,

člani - Ina Šuklje Erjavec, Jadranka Grmek,

Andrej Hrausky in Matjaž Bolčina – je pripravila seznam prispelega gradiva.

V času od ponedeljka 5. marca do ponedeljka 19. marca 2012 so imenovani člani žirije pregledali prispelo gradivo kandidatov za Plečnikova odličja in opravili terenske ogledе objektov na območju države Slovenije ter enega v zamejstvu. Pri ogledih je žirija prevozila več kot tisoč kilometrov, saj si je želela na licu mesta ogledati večino objektov. Trije objekti so na oddaljenih lokacijah: v Beogradu (most na Adi), šola v južni Afriki in hiša na pečini na Havajih, so razvidne iz posredovanega slikovnega in tekstualnega gradiva.

Žirija je na seji 21. marca odločila o podelitvi Plečnikove nagrade, Plečnikovih medalj in priznanj ter nominacij kot sledi po naslednjem predlogu:

1. **Plečnikovo nagrado** se podeli avtorjema Juriju Kobetu in Roku Žnidaršiču za objekt: LUTKOVNO GLEDALIŠČE v Mariboru
2. podeli se tri **Plečnikove medalje** za uspešno realizacijo in sicer:
  - avtorjema Roku Jerebu in Blažu Budja za objekt: ŠPORTNA DVORANA v Stopičah
  - avtorju Alešu Prinčiču za objekt: STANOVANJSKA HIŠA FABRO v Vidmu (Udine)
  - avtorjem Sandri Banfi Škrbec, Mihi Kajzelju, Iztoku Kavčiču in Iztoku Lemajiču za objekt: KRAJINSKA ARHITEKTURNA UREDITEV VESLAŠKEGA CENTRA IN CILJNE REGATNE ARENE Z NOVIM SODNIŠKIM STOLPOM na Bledu
3. podeli se **Plečnikova medalja** za doprinos k splošni arhitekturni kulturi Ani Struna Bregar in Kristini Dešman za akcijo: ODPRTE HIŠE SLOVENIJE
4. **Študentsko Plečnikovo priznanje** se podeli skupini študentov arhitekture na FA UL, ki jo sestavljajo: Louis Barçon, Domen Fučka, Miha Fujs, Mojca Gabrič, Blaz Goričan, Sergej Grabnar, Mina Hiršman, Jošt Hren, Andraž Intihar, Jure Kolenc, Samo Kralj, Tomaz Lešnjak, Nina Majoranc, Alenka Mehle, Primož Pavšič, Matej Perčič, Urban Petranovič, Miha Prosen, Žiga Rošer, Anja Šuler, Nina Vidič Ivančič za objekt: ŠOLA ZA PRIHODNOST v JAR
5. **nominacije** prejmejo:
  - Robert Dolinar za objekt: INTERIER KAPELICE v Ignacijevem domu duhovnosti v Ljubljani
  - Mojca Gregorski in Ajda Vogeltnik Saje za objekt: ŠPORTNA DVORANA KIDRIČEVO
  - Aljoša Dekleva in Tina Gregorič za objekt: STANOVANJSKA HIŠA NA PEČINI Maui, Havaji

Na seji skupščine Plečnikovega sklada, 22. marca 2012, je skupščina sprejela predlog odličij, ki ga je pripravila žirija.

Z a k l j u č n e u g o t o v i t v e

Žirija si je zadala nalogo, da opozori na najkvalitetnejše arhitekturne rešitve preteklega obdobja. Vendar, kot vemo, arhitektura ni panoga, kjer bi dosežke merili z rezultatom ali štopanico (kot pri športu) ampak je vrednotenje dosti bolj subjektivno. Pravzaprav je kvaliteto mogoče prepoznati le s pomočjo primerjave sorodnih objektov. Tu pa je imela žirija težko nalogo, saj je morala primerjati dosežke, ki so si po velikosti, investiciji, pomenu in zahtevnosti povsem neprimerljivi. Kako se opredeliti med operno hišo, s komaj obvladljivo tehnologijo in malo intimno kapelo v domu duhovnih vaj? Kako primerjati orjaški most v Beogradu, ki bo gotovo postal nov simbol srbske prestolnice, s kolesarsko potjo ob Bohinjskem jezeru? V pomoč je mogoča le strategija, v kolikšni meri projekti zgledno rešujejo tipične probleme, s katerimi se sooča sodobna slovenska arhitektura. Žirija se je tako odločila, da bo med prispelimi predlogi nagradila dokončane objekte, ki so vzor in odgovor na vprašanja, s katerimi se kot kulturna družba srečujemo ob reševanju vsakdanjih potreb in oblikovanju urbanega, vaškega ali naravnega prostora ter arhitekture v njem. Tak zorni kot nam je pogled usmeril v določene projekte in odvrnil pozornost od drugih. Zavedamo se, da je takšen pristop krivičen do mnogih zglednih arhitekturnih dosežkov, vendar se vprašamo, ali sta prekrasna

hiša v neokrnjeni naravi na Havajih in most v Beogradu aktualna problema slovenske arhitekture. Namesto tega se nam je zdelo, da je lutkovno gledališče v Mariboru dokaz, da je mogoče staro stavbo, ki je bila prvotno v dosti slabšem stanju kot npr. Kolizej v Ljubljani, preurediti v kulturno središče, ki vnaša novo življenje v stari del Maribora. Da je športna dvorana v Stopičah primer zgledne integracija relativno velikega športnega objekta v skoraj intimno vaško naselje in da je ureditev s sodniškimi stolpovi v Zaki na Bledu zgled zadržanega odnosa do naravnega okolja – ko res začutimo vrednost izreka "manj je več". V Udinah smo bili priča izjemno inteligentno in skrbno zasnovani stanovanjski hiši na zelo neprimeren zemljišču v mestnem središču, ki pa nudi vse kvalitete bivanja v naravnem okolju. Športna dvorana v Kidričevem je dokaz, da je mogoče utilitarne objekte s skrbnim načrtovanjem povzdigniti na nivo dobrega oblikovanja. Zasebna vila na Havajih morda najbolj od vseh projektov odstopa od vsakdanjega, ponuja pa svežo rešitev v kateri prepoznamo romantično željo po bivanju sredi ničesar, vendar pa kljub kakovostni arhitekturni rešitvi ni kazalec arhitekturne prihodnosti v slovenskem prostoru. Skromna kapela v Ljubljani nas v kontekstu racionalnega vsakdana ponovno spomni na simboliko, ki nas pripravi na intimno doživetje sakralnega prostora. Obravnavali smo še več kvalite-

tnih predlogov, pravzaprav slabih predlogov sploh ni bilo, saj smo vendarle imeli opraviti z izborom za najprestižnejšo nagrado slovenske arhitekture, zato je bila odločitev težka. Kot rečeno je vsaka žirija subjektivna, rezultat pa kompromis med individualnimi pogledi posameznih članov. Vendar poudarjamo, da namen ni deklarativno odločanje o najboljšem, ampak je nagrada priložnost odprtega dialoga o arhitekturi, kjer si mora vsak sam izoblikovati svoje mnenje. Predlogi žirije so tako le koordinate za začetek tega razmišljanja.

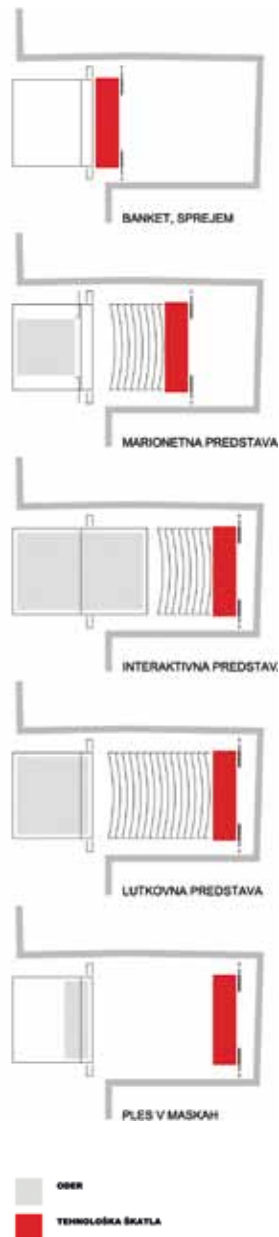
Č l a n i ž i r i j e :

Jernej Kraigher
Ina Šuklje Erjavec
Jadranka Grmek
Andrej Hrausky
Matjaž Bolčina

Plečnikova nagrada 2012

za uspešno realizacijo projekta LUTKOVNO GLEDALIŠČE v Mariboru

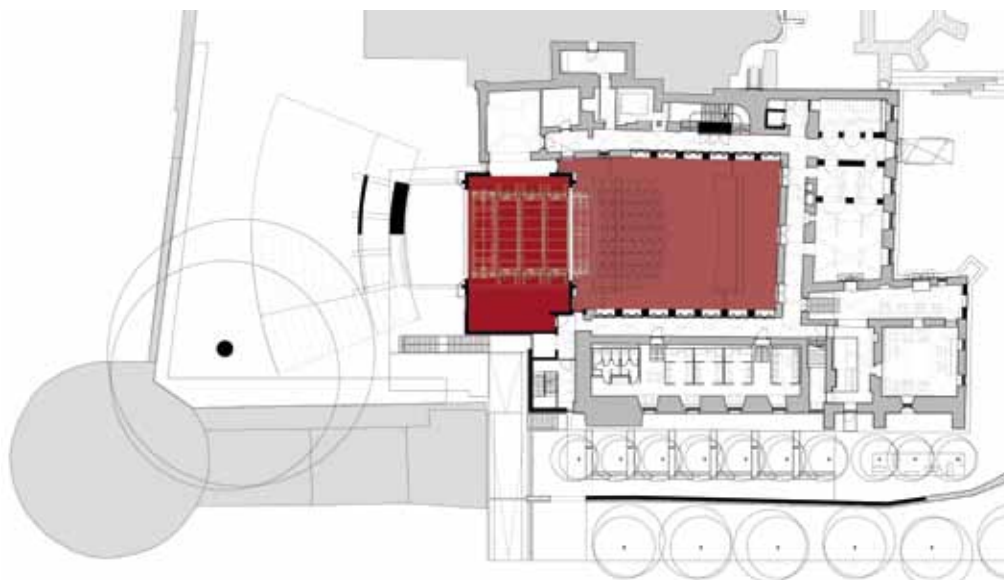
avtorja: JURIJ KOBE in ROK ŽNIDARŠIČ

Lutkovno gledališče se nahaja v некоč skoraj popolnoma propadli stavbi nekdanjega minoritskega samostana na robu srednjeveškega Maribora. Njena obnova je del rekonstrukcije mestnega središča, njena vsebina pa kulturna obogatitev Lenta, ki potrebuje kulturne vsebine, če nočemo, da se ta del mesta spremeni v nekakšen lokalni "Grinzing". Lutkovno gledališče samo po sebi ni le avditorij, prijeten za obiskovalce, s sedeži, ki so postavljeni tako, da se dobro vidi na oder. Je hkrati tudi oder, luči, tehnologija, torej "macchina", ki je v Mariboru razumljena zelo neposredno in inovativno. Gledališče je umeščeno v obnovljeni atrij z rekonstruiranimi baročnimi arkadami. Ta prostor je preveč dragocen, da bi ga v celoti žrtvovali lutkam. Zato sta avtorja zasnovala tribune, ki se skupaj s potrebno tehnologijo v ozadju lahko zložijo tako, da se celotna kompozicija zapelje proti odru in ga zapre. S tem se atrij z arkadami pokaže v vsem svojem sijaju in je primeren za druge vrste prireditev. Vendar to še ni vse – oder je mogoče odpreti tudi proti zunanščini, saj je v parku ob stavbi zasnovana zunanja tribuna. S takšno rešitvijo je lutkovno gledališče zares prava "macchina", saj lahko deluje dvostransko, poleg tega pa se lahko tudi v notranjosti umakne. Koč da gledamo utopične zamisli Archigrama iz šestdesetih let, ki so danes uresničene. To kar navdušuje je dokaz, da je mogoče že odpisane objekte prenoviti in jih napolniti z novo vsebino, da je torej možno sožitje tradicije z modernim, ne da bi bil pri takšnem kompromisu kdo prikrajšan. Kvaliteta starih evropskih mest leži ravno v njihovi tradiciji, zato se je vredno boriti za obstanek vsake stare stavbe, še toliko bolj, če lahko brez težav prenese nove vsebine. Zato je uspešen primer v Mariboru še toliko bolj dragocen.

Prenova minoritskega samostana je uspešen primer konceptualno jasne zasnove pri umeščanju nove vsebine v historični objekt. Arhitekta se zavedata, da je uspešnost naloge odvisna predvsem od umestitve zahtevne infrastrukturne vsebine. Ravno tu jima najbolj uspe – z umestitvijo volumna med obod samostana in rob mariborskega srednjeveškega zidu, z vso odsko tehnologijo in konzolnima strehama, ki prekrivata notranji in zunanji avditorij, z eno potezo rešita bistvene zagate prenove stavbne dediščine. Obstoječi gradbeni in historični substanci se arhitekta izogneta s prostostoječim elementom med zunanjo stjo in notranostjo, ki obenem prevzema vso inštalacijsko opremo. Takšna zasnova je bistvena za prenavo historičnega dela, ki razbremenjen instalacijskega dela, lažje ohranja konservatorske zahteve. Konceptu ločene obravnave starega in novega sledimo v oblikovanju interierja s prostostoječimi lučmi in zložljivim avditorijem.

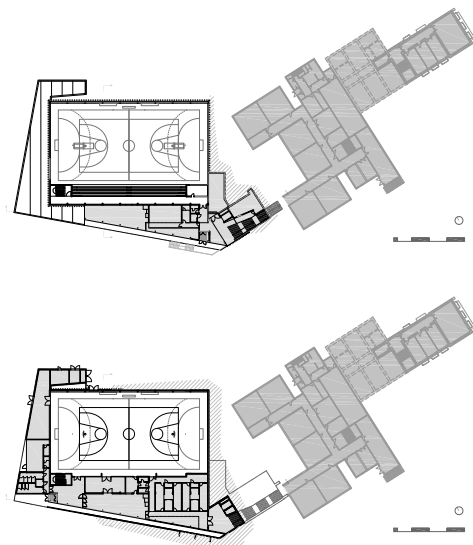

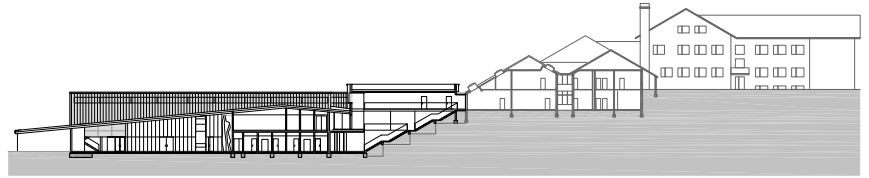
Plečnikova medalja 2012

za uspešno realizacijo projekta ŠPORTNA DVORANA v Stopičah

avtorja: ROK JEREB in BLAŽ BUDJA

Športne dvorane in telovadnice so utilitarni projekti, ki so praviloma grajeni z omejenimi sredstvi in redko predstavljajo arhitekturni presežek. Njihovo velikost narekujejo predpisi o velikosti igrišč in garderob, zato se večinoma kažejo kot preprosti volumni. V Stopičah je dvorana prizidek obstoječe osnovne šole, ki stoji na brežini v sredi vasi, zato je umestitev tako velike dvorane še toliko bolj problematična. Tudi ozka parcela ob glavni cesti skozi naselje je nalogo še bolj otežila. A ravno tu sta arhitekta pokazala svojo mojstrstvo. Padec terena sta izkoristila tako, da sta dvorano delno vkopala in s tem znižala. Južno fasado, kjer se stavba zelo približa cesti, sta prilagodila cestnemu zavoju in v stavbni okvir vključila pločnik in posredno tudi avtobusno postajo. S tem sta razbila morebitno monotonost stavbe in ji dodala potrebno dinamiko. Vhod v dvorano je tudi preko šole, ki stoji višje na pobočju. Pri izgradnji širokega hodnika je šola izgubila nekaj kabinetov, ki sta jih arhitekta nadomestila z novimi v objektu športne dvorane. Trije novi kabineti so postavljeni na gornji etaži stavbe, kar objektu daje še višinski poudarek na delu, kjer se dvorana navezuje na šolo. Fasada je večinoma obložena z vertikalnimi lamelami iz lesa. Ta sodi v vaški prostor, celota pa spominja bolj na skandinavske vzore. Stavba je razgibana po višini, fasada, ki se prilagaja cestnemu zavoju pa še dodatno vpelje dinamiko, tako da se zdi stavbni volumen bolj razgiban, kot je v resnici. Stavba je primer zelo uspešne integracije velikega objekta v relativno majhno vaško jedro.

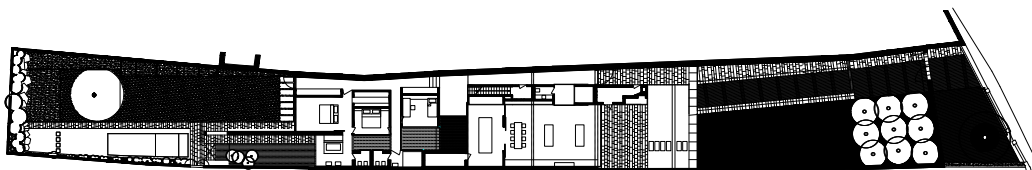
Plečnikova medalja 2012

za uspešno realizacijo projekta STANOVANJSKA HIŠA FABRO v Vidmu

avtor: ALEŠ PRINČIČ

Aleša Prinčiča poznamo kot senzibilnega arhitekta, ki se poglobljeno ukvarja z vsemi aspekti naloge. Ko ima bogatega naročnika in relativno proste roke, kot se je to zgodilo pri hiši Fabro, pa je rezultat izjemen. Vendar pri tej vili nikakor ni šlo za lahko nalogo. Sama lega v centru Vidma je narekovala, da se je arhitekt soočil z manj prijazno okolico, na eni strani hrupno cesto, drugje z višjimi stanovanjskimi bloki in domom upokojujencev. Tudi samo zemljišče je zelo ozko in dolgo, skrito za obodnimi zidovi in je zahtevalo popolnoma izviran pristop k nalogi, tako da so prostori hiše orientirani navznoter. Stara stavba je stala ob cesti, na začetku ozke parcele, kjer je tudi dostop, dovoljeno jo je bilo podreti, in zgraditi nadomestno stavbo, s točno enakim volumnom globlje na parceli. Vendar je arhitekt staro stavbo le delno porušil, saj je ohranil tri zidove, ki vizualno in akustično ločijo novi objekt pred cesto. Nova stavba je razvita po globini parcele in je organizirana okoli zelenih atrijev, ki ustvarjajo presenetljivo podeželsko okolje. Rdeča nit nove stavbe je kamnit zid, ki se začneja in tudi končuje s poudarjenima dimnikoma odprtih kaminov. Tudi dimnika sta, podobno kot okna in nadstreški, postavljena tako, da uokvirjata poglede v zelenje in zakrivata visoke stavbe v soseščini. Čeprav je stavba dolga, so okna postavljena tako, da je mogoče videti skoznjo in gospodinja lahko celoto nadzira iz kuhinje. Izvedba, do najmanjšega detajla, je na zelo visoki ravni, saj je bila arhitektu poverjena kontrola nad izvedbo.

Plečnikova medalja 2012

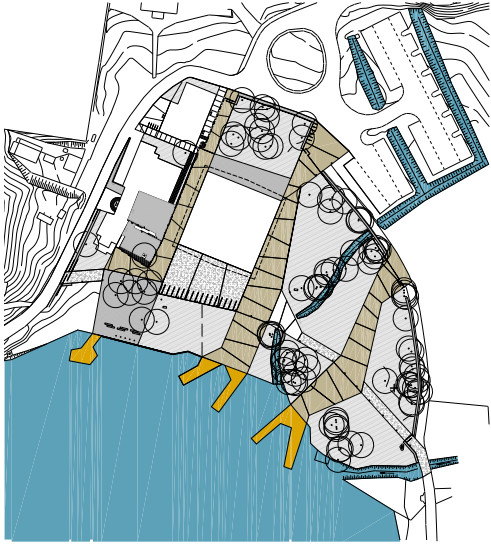
za uspešno realizacijo projekta KRAJINSKA ARHITEKTURNA UREDITEV VESLAŠKEGA CENTRA
IN CILJNE REGATNE ARENE Z NOVIM SODNIŠKIM STOLPOM na Bledu

avtorji: SANDRA BANFI ŠKRBEČ, MIHA KAJZELJ, IZTOK KAVČIČ in IZTOK LEMAJIČ

Ko govorimo o vse večji odgovornosti do narave in vzdržnostnem razvoju, se moramo zavedati, da to pomeni temeljito spremembo našega odnosa do okolja. Ta mora zajemati tudi arhitekturo in urejanje krajine. V Zaki na Bledu so se avtorji lotili naloge z veliko mero prostorske subtilnosti, kar je prav gotovo pristop, vreden posebne pohvale. Sodniški stolp je zasnovan tako, da se čim bolj staplja z okoljem, parkovne ureditve pa sledijo naravnim značilnostim in so komaj opazne. Sodniški stolp je steklen, da bi bil čim bolj nematerialen, vidimo le horizontalne etaže, ki jih nosijo stebri, ki s svojo nepravilnostjo posnemajo drevesna debla. Vendar arhitektura hkrati ni skrita s pomočjo "kamuflaže", je vidna, tako lahkotna in prosojna, da se v kar največji meri spaja z okoljem. Parkovno urejanje je zelo zadržano in omejeno le na najnujnejše posege za ustrezno delovanje prostora. Ureditve so bolj vidne in obsežne le tam, kjer je narave manj - ob samem veslaškem centru. Ponekod so posegi komaj opazni, vendar te zadržanosti ne razumemo kot dolg minimalizmu, ampak bolj v smislu načel Glenna Murcutta, ki uči, da se moramo Zemlje kar najmanj dotikati (Touching the Earth only slightly).

Plečnikova medalja 2012

za doprinos k splošni arhitekturni kulturi za akcijo ODPRTE HIŠE SLOVENIJE

avtorici: ANA STRUNA BREGAR in KRISTINA DEŠMAN

Posebna Plečnikova medalja je namenjena posebnim dosežkom, ki prispevajo k razvoju stroke. Arhitektura je individualna dejavnost, ki ne proizvaja velikoserijskih izdelkov, ki imajo edini dovolj finančnega zaledja za lastno promocijo. Zato se arhitektura vedno počuti nerazumljeno in spregledano. Ker manjka medijska podpora, se uporabniki ne zavedajo prednosti kvalitetnejšega okolja, ki ga arhitekturna dejavnost nudi. Ker se večina tega na zaveda, arhitekture ne razume, v njej ne uživa in je tudi ne zahteva. Še tisto malo medijske pozornosti, ki jo arhitektura dosega, je rezultat osebnega prizadevanja posameznikov, ki se na stroko običajno ne spoznajo. To ni le problem Slovenije ampak celotne Evrope in projekt Odprte hiše je mednarodni poizkus predstavitve arhitekture na najustreznejši način – da jo arhitekti razložijo na kraju samem. Po negotovih začetkih je akcija doživela izjemen uspeh, tako po količini "odprtih hiš", ki so bile na voljo za ogled, kot po obisku. V dveh dneh si je 100 objektov ogledalo preko 2000 ljudi. Vse to je v veliki meri rezultat prizadevanja organizatork, ki sta poskrbeli tudi za ustrezen medijski odziv.

Študentsko Plečnikovo priznanje
za objekt ŠOLA ZA PRIHODNOST v JAR

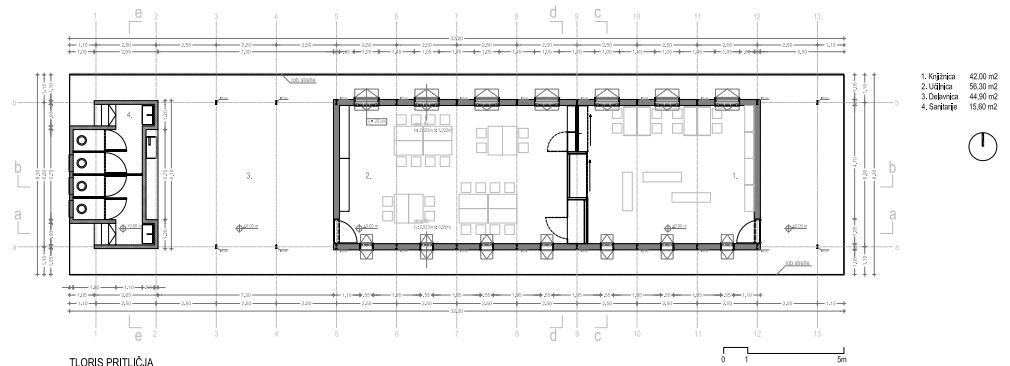
avtorji: SKUPINA ŠTUDENTOV ARHITEKTURE NA FA UL:

LOUIS BARČON, DOMEN FUČKA, MIHA FUJS, MOJCA GABRIČ, BLAZ GORIČAN, SERGEJ GRABNAR,
MINA HIRŠMAN, JOŠT HREN, ANDRAŽ INTIHAR, JURE KOLENC, SAMO KRALJ, TOMAZ LEŠNJAK,
NINA MAJORANC, ALENKA MEHLE, PRIMOŽ PAVŠIČ, MATEJ PERČIČ, URBAN PETRANOVIČ,
MIHA PROSEN, ŽIGA ROŠER, ANJA ŠULER, NINA VIDIČ IVANČIČ

mentorji: prof. dr. ALEŠ VODOPIVEC, doc. mag. TADEJ GLAŽAR, JOSIP KONSTANTINOVIČ,
doc. mag. ANJA PLANIŠČEK

Običajno se priznanje podeljuje zgledni diplomski nalogi, ki prepriča s svojo svežino in aktualnostjo. Šola v JAR, ki jo v revnem naselju skupno gradijo študenti arhitekture iz številnih fakultet iz Avstrije, Nemčije, Švice in Slovenije, pomeni nekaj čisto drugega. Ni zgolj akademsko razmišljanje o novih izvirnih rešitvah, ampak je aktivno soočanje z globalnimi problemi današnjega časa, ki reševanje problema pripelje do konkretne realizacije. Študenti so se zavedali, da je k problemu treba pristopiti neposredno, z lastnim fizičnim naporom in ne nazadnje tudi z zbiranjem sredstev za uresničitev projekta. Tu sam rezultat, skromna stavba knjižnice, zgrajena iz priročnih sredstev, ni toliko pomemben kot dejstvo, da so mladi ljudje pokazali socialno odgovornost, da so k nalogi pristopili celovito in skupinsko, da so se odpravili reševati težave drugih in da so si dobesedno roke "umazali z malto". Svet se sooča s problemi, ki jih preprosto ni mogoče reševati z domačega naslanjača.

Nominacije

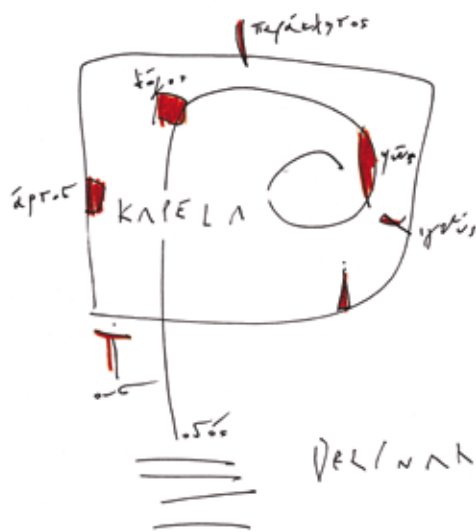

Nominacija za Plečnikovo priznanje
za uspešno realizacijo projekta INTERIER KAPELICE v Ignacijevem domu duhovnosti v Ljubljani

avtor: ROBERT DOLINAR

KAPELA

Tradicija katoliškega sakralnega prostora je obremenjena z bogastvom baročne umetnosti, ki vernika nagovarja s svojo formo in mogočnostjo. Minimalizem v oblikovanju so sicer uveljavljali reformatorji cerkvene arhitekture v nemškem kulturnem prostoru (Schwartz, Van der Laan), a pri nas je do nedavna prevladoval post-modernistični pristop, ki naj bi se navezoval na Plečnikovo izročilo. Zato je mala kapela v Ignacijevem domu prava osvežitev. Ne za to, ker je tako skromna, ali ker se spogleduje z umetniško instalacijo, ampak predvsem zato, ker je prepričljiva pri uporabi simbolov. Simboliko v arhitekturi je postopoma zamenjal ornament, ki ne nosi simbolnega sporočila, tega pa smo skoraj v celoti izrinili iz arhitekture. Naloga oblikovanja sakralnega prostora je ustvarjanje "ambienta", ki podpira in spodbuja umirjenost in koncentracijo, ki sta potrebni pri molitvi in razmišljanju. In to je avtorju tu izjemno uspelo. Preprosta prvobitnost, podložena s simboliko, celo namerno groba izvedba (s pomočjo motorne žage) in merilo, se zlijejo v prepričljivo oblikovano celoto. Prav merilo je verjetno ključ do uspešnosti pristopa, ki v velikem merilu ne bi bil tako učinkovit.

Kapelica je esej o verski simboliki v oblikovanju prostora, ki je tako prepričljiv, da se izpraševanje o klasičnih arhitekturnih pristopih zdi banalno in odvečno. Nekoliko nelagodno bi se počutili pri postavljanju arhitekturnih vprašanj v tem posvečenem prostoru, v katerem je na vsakem izvedenem elementu začutiti sled človeške roke. Kapelica je dokaz, da je v arhitekturo mogoče vrniti tako tradicionalno simboliko kot reference na sodobno umetnost zgolj z intelektualno interpretacijo. Robert Dolinar se je z globokim poznavanjem vere in izrazitim estetskim čutom izognil nevarnostim neposrednosti in banalnosti, ki spremljata tovrstno ustvarjanje ambienta. Izhodišče je torej znanje, ki lega na avtorjev prostorski (podzavestni) čut.

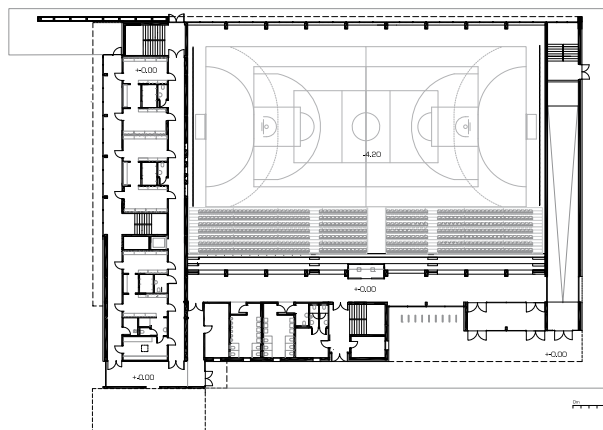
Podobna izhodišča bi lahko našli pri oblikovanju bele džamije Zlatka Ugljena ali v delih Kitajskega arhitekta Wang Shuja. Nenazadnje pa celo v Plečnikovih sakralnih delih, ki se jim Dolinar pokloni iz izrezom v "Plečnikov" opečni zid.

Nominacija za Plečnikovo priznanje
za uspešno realizacijo projekta ŠPORTNA DVORANA KIDRIČEVO

avtorici: MOJCA GREGORSKI in AJDA VOGELNIK SAJE

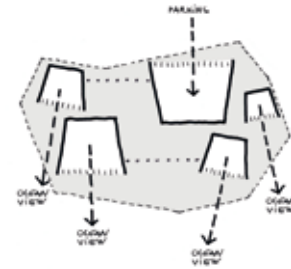

Avtorici sta nase opozorili z vrtcem zraven šole v Kidričevem. Športna dvorana je naslednja faza gradnje s katero se zaključuje kompleks obstoječe šole, vrtca in dvorane. Zemljišče na robu gozda je idilično, ne daje pa povoda za kakšno posebno razgibanost objekta, ki je zasnovan racionalno in preprosto. Da relativno velik volumen objekta ne bi prevladoval, je dvorana vkopana v zemljo. Čeprav gre v zasnovi za šolsko telovadnico, je lastnik objekta občina, ki ga oddaja številnim klubom in ostalim dejavnostim v regiji. Na ta način je objekt vedno v uporabi in deluje kot center lokalnega športa. To, kar prepriča v arhitekturnem smislu, je izjemna skrb za oblikovanje do najmanjšega detajla. Avtorici sta dokazali, da je z zavzeto disciplino mogoče utilitarni objekt, kar športna dvorana nedvomno je, povzdigniti na nivo visoke arhitekture. S preprostimi rešitvami, kot so na primer poudarjeni okenski okvirji iz vidnega betona, ki na notranji strani služijo kot ležišča, je arhitektura uspela ustvariti eleganten objekt. In arhitektura, ki naj bi ustvarjala kvalitetnejše življenjsko okolje, eleganco potrebuje.

Nominacija za Plečnikovo priznanje
za uspešno realizacijo projekta STANOVANJSKA HIŠA NA PEČINI Maui, Havaji

avtorja: ALJOŠA DEKLEVA in TINA GREGORIČ

Ni ravno običajno, da slovenski arhitekti načrtujejo vile po tako eksotičnih in oddaljenih krajih kot so Havaji. Splet okoliščin je avtorja pripeljal pred takšno nalogo in soočila sta se s posebnimi okoliščinami. Ne le to, da je dojemanje hiš neevropsko, da ne poznajo za nas običajne tehnologije in da ni na voljo ustreznih mojstrov – hiša stoji na samem v neokrnjeni naravi, kar se v Sloveniji, z našo urbanistično politiko, tako rekoč ne more več zgoditi. Tako sta pojavnost v prostoru in pogledi v naravo proti morju postali glavni izhodiščni točki projekta. Najprej opazimo velikansko streho, dosti večjo kot je površina, ki jo pokriva, ki se kot gora dviguje s tal. Je lesena in pohodna in prebivalci jo tako tudi uporabljajo, kot vrh gore nad domovanjem. Pod njo so prostori organizirani v enote – "hišice", v katerih so bolj intimni prostori, a vendar odprti proti morju, vmes se preliva javni bivalni prostor. Arhitekturo odlikuje izčiščenost: enaka zasnova posameznih prostorov, enaki materiali in čim manj različnih detajlov. To enostavnost bogati le razgibanost strehe in nepravilnost tlorisne zasnove. Lahko bi rekli: organska zasnova z jasno izvedbo.

Za razliko od vseh ostalih projektov je hiša na Mauiju soočenje arhitekture s praznino, s krajino. Ta konfrontacija je izvedena na način, ki spominja na začasna nomadska bivališča - prek nekaj osnovnih zidov je potegnjena streha, ki deluje skoraj kot razpotegnjeno platno.

Navidez prevelika in zalomljena streha postane tisto manjkajoče oprijemališče, z odsotnostjo katerih so soočeni vsi projekti v odprti nepozidani krajini. Streha pa je tudi vedno element horizonta, ki ima v hiši na Mauiju dve vlogi – nuditi intimo stanovalcem in omogočati poglede v neskončnost krajine.

Sklad arhitekta Jožeta Plečnika
Karlovska 3, 1000 Ljubljana

- UPRAVNI ODBOR SKLADA:
1. Miha Dešman, u.d.i.a., predsednik UO
  2. prof. mag. Peter Gabrijelčič, u.d.i.a., FA
  3. prof. Marjan Ocvirk, u.d.i.a., FA
  4. mag. Miran Gajšek, u.d.i.a., MOL OUP
  5. dr. Davorin Gazvoda, u.d.i.k.a., BF
  6. Andrej Hrausky, u.d.i.a., DAL
  7. mag. Andrej Goljar, u.d.i.a. ZAPS
  8. dr. Mitja Pavliha MzIP
  9. Nada Zoran, MIZKŠ
  10. dr. Breda Mihelič, UIRS
  11. prof. Alojz Drašler, BF
- SKUPŠČINA SKLADA: Predsednik skupščine sklada, Zoran Jankovič, župan Mestne občine Ljubljana
1. AMBIENT, Miha Kerin, u.d.i.a.
  2. URBANISTIČNI INŠTITUT RS, dr. Breda Mihelič
  3. BIOTEHNIŠKA FAKULTETA, dr. Davorin Gazvoda, u.d.i.k.a.
  4. LUZ, Peter Bassin, u.d.i.a.
  5. MO MARIBOR
  6. SAZU, Andrej Jemec
  7. MOL – oddelek za kulturo, Jerneja Batič
  8. MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO IN PROSTOR, dr. Mitja Pavliha
  9. MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT, Nada Zoran
  10. DESSA, Andrej Hrausky, u.d.i.a.
  11. ZAPS, mag. Andrej Goljar, u.d.i.a.
  12. FAKULTETA ZA ARHITEKTURO, prof. mag. Peter Gabrijelčič, u.d.i.a.
  13. DRUŠTVO ARHITEKTOV LJUBLJANE
  14. DRUŠTVO KRAJINSKIH ARHITEKTOV SLOVENIJE
  15. DRUŠTVO OBLIKOVALCEV SLOVENIJE
  16. RIKO d.o.o Ljubljana, Janez Škrabec, Polona Lovšin
  17. GIPOSS-INVEST d.o.o, Marjeta Režek
  18. PRIMORJE d.d., Marjana Novak
  19. ARCADIA SVETILA d.o.o., Silvo Kačar, Matjaž Mausar
  20. KRAŠKI ZIDAR, Radoš Lipanje, u.d.i.g.
  21. OBČINA DOMŽALE, Toni Dragan, župan, Zoran Vitorovič, u.d.i.a.
  22. ENERGOPLAN d.d., Simon Jan
  23. IMOS d.d, Branko Kastelic, Jože Novak, u.d.i.k.a.